

Novela trestného zákona, núdzový stav a zdravotníci.

V Národnej rade SR mala byť prijatá novela Trestného zákona, ktorá pobúrila zdravotníkov, a to §§ 290a a 290b, porušovanie povinností a vyhýbanie sa výkonu povinností za krízovej situácie. Pre účely núdzového stavu (a pre krátkosť textu) primerane parafrázujem tieto ustanovenia: „Kto za núdzového stavu odoprie vykonať alebo úmyselne nevykoná povinnosť (alebo v úmysle vyhnúť sa povinnosti sa poškodí na zdraví, predstiera chorobu alebo použije iný úskok) uloženú orgánmi verejnej moci na obranu štátu a zachovanie jeho bezpečnosti, na ochranu života a zdravia osôb, na ochranu majetku, na dodržiavanie základných práv a slobôd, na odvrátenie ohrozenia alebo na obnovu narušeného hospodárstva ... potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.“ Táto novela údajne reaguje na verbálne protesty a následné výpovede lekárov v r. 2011, kedy bol napokon vyhlásený núdzový stav. Tu však treba konštatovať, že **na pozore by sa mali mať všetci občania SR, zdravotníci sú tu výnimoční len tým, že právoplatné odsúdenie za tento trestný čin im má podľa súvisiacej novely zákona 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti znemožniť vykonávať zdravotnícke povolanie, teda vykonávať zárobkovú činnosť vo svojej kvalifikácii, čo ich môže priamo – ekonomicky, sociálne a teda i rodinne - zničiť.**

Túto legislatívnu aktivitu treba považovať za úplne zbytočnú, účelovú, ba dokonca nebezpečnú, neprebehla vôbec žiadna diskusia a bola prijatá z čista-jasna, akoby na podnet nejakých (nielen) zdravotníckych neofeudálov. **Za 20 rokov pôsobenia v urgentnej a intenzívnej medicíne som sa nestretol, že by zdravotníci odmietli poskytnúť pomoc pacientom pri mimoriadnych situáciách** (pri telefonickej požiadavke prísť do nemocnice, či už v rámci traumatologického plánu, alebo zvyčajne i mimo neho, lekári, sestry, ostatní zdravotníci, akonáhle mohli, prišli vo svojom voľnom čase, na svojich vozidlách, mnohokrát bez náhrady mzdy, do nemocnice, kde poskytovali pomoc zraneným a akútne chorým a zotrvali pri nich, kým to bolo potrebné). No musíme sa vrátiť k 1. decembru 2011 a k tomu, čo predchádzalo.

Ústavný zákon 227/2002 Z.z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v čl.5 uvádza: „Núdzový stav môže vláda vyhlásiť len za podmienky, že došlo alebo bezprostredne hrozí, že dôjde k ohrozeniu života a zdravia osôb, a to aj v príčinnej súvislosti so vznikom pandémie, životného prostredia alebo k ohrozeniu značných majetkových hodnôt v dôsledku živelnej pohromy, katastrofy, priemyselnej, dopravnej alebo inej prevádzkovej havárie; núdzový stav možno vyhlásiť len na postihnutom alebo na bezprostredne ohrozenom území.“ Hoci toto ustanovenie môže byť pre jeho dĺžku a formuláciu ťažšie zrozumiteľné, čo do

podmienok oprávňujúcich vládu vyhlásiť núdzový stav, po jeho gramatickej a logickej analýze, najmä s ohľadom na syntax, dôjdeme k jasným záverom, kedy sú podmienky splnené:

1) **bezprostredne**

2) **sú ohrozené**

- život a zdravie osôb,
- životné prostredie alebo
- značné majetkové hodnoty

3) **v dôsledku**

- živeľnej pohromy,
- katastrofy,
- priemyselnej, dopravnej alebo inej prevádzkovej havárie,
- či v príčinnej súvislosti so vznikom pandémie; a napokon

4) body 1), 2) a 3) musia byť splnené **kumulatívne**, súčasne.

Takže v SR nevzniká vôbec problém, že by zdravotníci nenastúpili do práce pri vyhlásení núdzového stavu, ktorý má reálny základ, ale **SR má ten zásadný problém, že štátna moc totalitným spôsobom zneužije ustanovenia o núdzovom stave, ktorý vyhlási bez splnenia zákonom daných podmienok** obdobne, ako to vykonala k 1. decembru 2011.

Aj ak pripustíme, že k ohrozeniu života a zdravia k 1. decembru 2011 dôjsť mohlo, zjavne nešlo o ohrozenie bezprostredné, keďže minister zdravotníctva ako i celá vláda o situácii vedeli niekoľko mesiacov vopred, pričom legitímne návrhy a odborné názory zdravotníkov i názory mnohých potenciálnych či aktuálnych pacientov bohorovne ignorovali. A tiež nie je zrejmé, ako lekári svojim postupom spôsobili živeľnú pohromu, katastrofu, haváriu alebo pandémiu. Pri takej aplikácii inštitútu núdzového stavu vládou SR, ako už preukázala, sa nijako nedá vylúčiť, že vláda vyhodnotí, že značné majetkové hodnoty (určitých osôb) sú ohrozené (pritom to tiež nebude dôsledkom živeľnej pohromy, katastrofy, havárie ani pandémie) a vyhlási núdzový stav, v ktorom určí povinnosti ľuďom v prospech „ochrany týchto majetkových hodnôt“. Takže je úplne zrejmé, že štátna moc SR svoje vlastné zlyhanie kompenzuje drakonizáciou trestného a zdravotníckeho sankčného práva. Akoby sa štátna moc, a to nielen v zdravotníctve, na niečo pripravovala ... (?)

V uvedených súvislostiach považujem za potrebné sa zmieniť, že je pozoruhodné, že pri vyhlásení núdzového stavu na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti štát ukladal povinnosti a obmedzenia osobám v orgánoch nemocníc (ústavných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti) a na nemocničných oddeleniach, ale absolútne sa nedotkol uloženia povinností a obmedzení voči osobám v orgánoch zdravotných poisťovní, teda v ich predstavenstvách, valných zhromaždeniach a dozorných radách. Tu je potrebné podotknúť, že §15 ods.1 písm.a) zákona 581/2004 Z.z.

o zdravotných poisťovniach ukladá práve zdravotným poisťovniam povinnosť vykonávať svoju činnosť tak, aby zabezpečili poistencom dostupnosť zdravotnej starostlivosti a tiež nepretržitú dostupnosť ústavnej zdravotnej starostlivosti v nemocniciach (patriacich do verejnej minimálnej siete). Z tohto aspektu je nanajvýš opodstatnená otázka, či vláda SR vôbec bola aktívne legitimovaná (oprávnená vo veci konať) na, vraj, zabezpečenie nepretržitej dostupnosti zdravotnej starostlivosti v nemocniciach, keďže zabezpečiť túto dostupnosť a nepretržitosť je v zmysle zákona nedeliteľnou úlohou a zákonnou povinnosťou zdravotných poisťovní? A ak pripustíme, že vláda toto oprávnenie mala, je stále nezodpovedanou otázkou, keďže k porušeniu povinností došlo evidentne v zmysle zákona na strane zdravotných poisťovní, prečo pasívne legitimovaní (voči komu je vykonaný právny akt namierený) sa stali zdravotníckymi pracovníkmi u nemocničných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a nie zdravotné poisťovne? (Např. nariadením povinností zdravotným poisťovniam, prípadne i uložením pokuty, či aj zrušením povolenia za zjavne závažné porušenie zákona; pokojne všetkým trom.) Jedine, ak by vláda vyhlásením núdzového stavu 1. decembra 2011 chránila najmä značné majetkové hodnoty zdravotných poisťovní ...

Je zrejmé, že príčina problémov je najmä v štátom tolerovanom porušovaní zákonom daných povinností zdravotných poisťovní voči poistencom a poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (prípadne i manažmentov nemocníc voči zdravotníckym pracovníkom). A nijako ich nevyrieši v posledných 5-10 rokov až neuveriteľne eskalujúca kriminalizácia zdravotníckych pracovníkov – prijímaním, sprísňovaním a následne trestajúcou aplikáciou noriem správneho a trestného práva.

Miroslav Pavlák, Zdravotnícke noviny č.22/2013, str.6, uverejnené pod názvom: Novela trestného zákona a zdravotníci